

23.

foglalkozás



Tantervi vonatkozás
Térbeli tájékozódás fejlesztése. A valóság és a térképi ábrázolás összefüggései. A tanuló felismeri a felszínformák ábrázolását a térképen színkulcs alapján. A térkép jelrendszere. Térképek ábrázolási és tartalmi különbségei. A térképek fajtái.

Kulcsszavak
méretarány, térkép, térképvázlat, domborzati térkép, szintvonal, útvonalrajz, domborzati elemek a térképen, színkulcs, színtípusok, ábrázolás

Természettudományos megismerési módszerek
megfigyelés, leírás, ábrázolás, jelképesítés

Fejlesztett készségek, attitűdök
Térbeli tájékozódás fejlesztése. Írásbeli és szóbeli kommunikáció fejlődése. Vizuális kifejezőképesség fejlesztése.

Mit készítsenek elő?
füzet, íróeszköz, színes filctoll, színes ceruza, olló, ragasztó, vonalzó, írólap

Mit akarunk elérni?
A térkép jelrendszere, térképfajták megismerése.

Mit fogunk csinálni?
Egyéni munka: információk leolvasása a térképről irányított feladatokkal. Közös szófelhőkészítés.

Legyünk mi is térképészek!

(TERMÉSZETTUDOMÁNY, FÖLDRAJZ, MATEMATIKA)

„Ezután visszatértek Jeruzsálembe az Olajfák hegyéről, amely Jeruzsálem közelében van egy szombatnap járőföldre.”
(Apcsel 1,12)

Miről szól ez a tanegység?

A foglalkozás során a tanulók térbeli tájékozódását fejlesztjük tovább. A diákok kincstérképet készítenek, ezáltal elsajátítják a méretarány fogalmát és gyakorlati használatát, valamint megismerik a térkép jelrendszerét.

Áttekintő vázlat

23.1. Mit mutat a térkép?	25 perc
23.2. Irány az iskola!	20 perc
23.3. Kincstérkép	45 perc
Összesen	90 perc

Előkészületek

A foglalkozáshoz szükséges eszközök előkészítése, mellékletek kinyomtatása. A térképvázlatokat célszerű A5-ös méretben (egy A4-es lapra két térképvázlat) kinyomtatni, így beragaszthatók a kisebb alakú füzetbe is, ám közben elég nagyok ahhoz, hogy dolgozni is lehessen rajtuk.

Előzetes feladat

Előző alkalommal kérjük meg a tanulókat, hogy hozzanak magukkal vonalzó! Érdekes azonban arra is készülni, hogy páronként egy-egy eszköz mindenképpen jusson a tanulóknak.

FELADATOK LEÍRÁSA

23.1. Mit mutat a térkép?



25 perc

A foglalkozás első részében a földrajzi atlasz segítségével a különféle térképekkel és az onnan leolvasható információkkal ismerkedünk.

Bármilyen típusú földrajzi atlasz megfelelő!

Mire van szükségünk ehhez a feladathoz?
füzet, íróeszköz,
földrajzi atlasz, laptop,
projektor

Mellékletek

23.1.1.
Szófelhőkészítő
program
23.1.2.
Térkép – szófelhő



Térképkereső

A feladat lényege a földrajzi atlaszsal való ismerkedés, a különféle térképfajták megismerése.

A tanulók egyéni munkában dolgoznak, a csoport közösen halad és keresi meg tanári feladatkielöléssel a különféle térképeket. A feladatban kijelölt egyes térképfajtákat és a hozzájuk tartozó térképeket a tanulók rögzítik a füzetükbe. A végén páros munkában ellenőrzik.

Ötletek a a térképfajták megismeréséhez:

Keressünk az atlaszban olyan térképet,

- ami domborzati elemeket pl. hegyek, folyók, tavak, stb. ábrázolnak,
- ahol városok vannak,
- ahol országhatárok vannak,
- ahol több kontinens is látszik egyszerre,
- amiről leolvasható egy választott helyen jellemző időjárás pl. hőmérséklet, csapadékmennyiség,
- ahonnan meg lehet tudni, hol, milyen kincseket rejt a föld,
- ahol látszik a lakóhelyed,
- ami olyan várost/országot ábrázol, ahol már jártál,
- ami olyan országot ábrázol, ahova el szeretnél jutni, stb.!

Ajánlott időkeret: 10 perc



Milyen színeket látunk?

Készítsünk jelmagyarázatot a füzetbe!

Válasszunk ki egy tetszőleges térképet!

Először gyűjtsük össze, hogy milyen színeket használ az adott térkép! (Ezeket célszerű lehet egymás alá leírni /vagy kis négyzetbe színnel jelölni a füzetben).

Az atlasz jelmagyarázatának, illetve az adott térkép jelmagyarázatának segítségével gyűjtsük össze és írjuk le a füzetbe az egyes színek magyarázatát!

Ajánlott időkeret: 5 perc



Variáció

A feladat úgy is játszható, hogy egy adott térképlap színeihez készítsünk Kahoot! játékot.



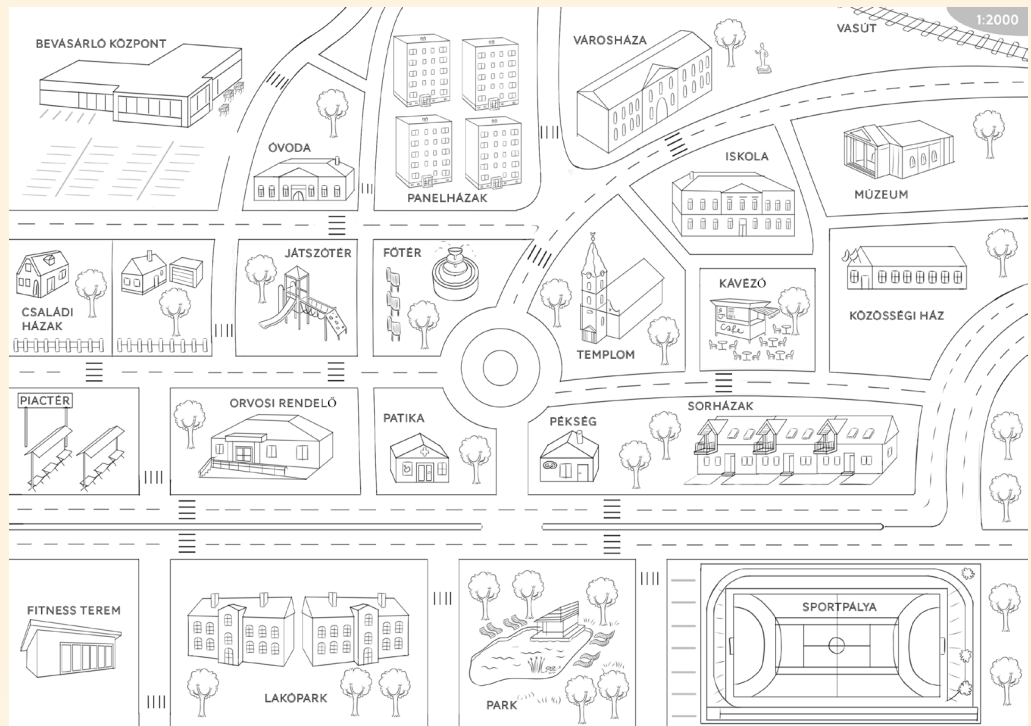
Térképi fogalmak hálójában

Készítsünk fogalomfelhőt a bevezető feladatok által megismert, vagy érintett fogalmakról!

A feladatot célszerű először egyéni munkában kiadni a diákoknak, akik 2-3 perc alatt összegyűjtik a füzetükbe az általuk fontosnak vélt fogalmakat a térkép témakörből.

Ezek után célszerű összesíteni az eredményeket, és ezek alapján megrajzolni a szófelhőt.

Ajánlott időkeret: 10 perc



23.2. Várostérkép

A tanulók első feladata, hogy az elképzelt város térképén kiválasszák azt a házat, ahol ők laknak a feladat során. Ezt jelölik is be!



Tanulói egyéni feladat:

Rajzoljátok be a térképvázlatba a legrövidebb útvonalat a lakóhelyetektől az iskoláig! Készítsetek pontos útleírást a füzetetekbe a megtett útról a lakóhelyetektől az iskoláig! A következő játék miatt fontos, hogy a térképeteket, útleírásokat ne mutassátok meg a padtársatoknak!

Példa az útleíráshoz:

Kimegyek a kertkapun, ott balra fordulok és elmegyek az első keresztutcáig. Ott egyenesen továbbmegyek az első jelzőlámpáig. stb.



Hol lakik a társam?

A gyerekek párban játszanak.

A pár egyik tagja színes filctollat vesz a kezébe. A feladata az lesz, hogy a párja szóbeli útvonalleírása alapján végigkövesse társa útját az iskolától egészen hazáig (az előző feladatban kiválasztott lakóhelyig), és bejelölje társa lakóhelyét a térképen.

Ha sikerült az út, akkor a szerepek megcserélődnek, és most a padtárs keresi meg a társa képzeletbeli lakóhelyét a térképvázlaton.



Értékelési javaslat

Figyeljük meg a párok munkáját! Ahol úgy látjuk, hogy a párosok jól vették az akadályt és helyes leírást adtak társuknak, majd ők maguk is helyes útvonalrajzot készítettek a társuk elmondása alapján, ott jutalmazzuk órai munkájukat!

Vedd figyelembe!

A páros munkához célszerű lehet új térképvázlatot **(23.2. melléklet)** kiosztani a gyerekeknek, így ha hibáznak, sem érzik majd úgy, hogy az előző feladatban rajzolt munkájuk kárba veszett volna.

Hosszabb távon akár laminált térképvázlat is használható, amire a diákok alkoholos filccel készítik el a feladatban kijelölt útvonalat, melyet a foglalkozás végén letörölnek.



Információ

Ez a feladat jó gyakorlat a térbeli tájékozódás fejlesztésére, valamint a megfigyelés és a pontos leírás (ez esetben útleírás) gyakorlására, miközben a tanuló megtanul információt leolvasni egy térképvázlatról.

Mit akarunk elérni?

Térbeli tájékozódás fejlesztése.

Mit fogunk csinálni?

Egyéni munka: térképvázlat készítése.

Mire van szükségünk ehhez a feladathoz?

füzet, íróeszköz, színes ceruza, laptop, projektor

23.3. Kincsestérkép

45
perc

A foglalkozás második felében saját térképvázlatot készítünk. Méghozzá kincsestérképet!



Rajzoljunk kincsestérképet!

Instrukciók a kincsestérkép rajzához:

Célszerű lehet kivetíteni vagy a táblára felírni a lépéseket!

- Készítsünk téglalap alakú keretet a füzetünkbe! Ez lesz a térképlapunk széle.
- Rajzoljunk tetszőleges nagyságú és formájú szigetet a térképvázlatunkra! A szigetünk körvonalát egyszerű fekete ceruzával húzzuk meg! A tengert színezzük/satírozzuk kék színűre!
- Induljatok el a tengerparttól (tetszőleges, hogy hol), ahol a folyó a tengerbe torkollik, majd kövessétek a folyó útját egészen a vízesésig!
- A vízesés mellett forduljatok a lenyugvó Nap irányába, ahol két hatalmas szikla emelkedik!
- A sziklák mögött nagy tisztás húzódik, amelynek közepén 3 nagy fa háromszög alakban magasodik.
- A 3 fától egyenlő távolságra megtaláljátok a kincset!

Vedd figyelembe!

Nem lesz két egyforma térképvázlat, hiszen a feladatban a diákok szabadjára engedhetik fantáziájukat. Az egyes térképvázlatok értékelésénél így azt vegyük figyelembe, hogy minden elem rákerült-e a térképre!

A gyerekek nem egyforma tempóban fognak haladni a térképvázlat elkészítésével, ezért célszerű lehet az instrukciókat kivetíteni, hogy mindenki követhesse a saját tempójában. Ezzel együtt érdemes lehet egy összidőkeretet meghatározni a feladatra, mert a diákok könnyen elvesznek a részletekben!

Lehetséges, hogy valaki a térképvázlat készítése közben jön rá, hogy nem tudja az instrukciók alapján tovább folytatni a rajzot. Semmi baj! Ilyenkor kezdje bátran újra! Erre célszerű időt hagyni! Ebben is segítheti a diákot és a zavartalan munkát az instrukciók kivetítése.

Vedd figyelembe!

Tanórai differenciálás

Ezen az órán a pedagógusnak lehetősége nyílik mindenkiel egyesével foglalkozni. Előbb nézzük meg az elkészített térkép-vázlatokat, értékeljük őket, és utána adjunk újabb feladatot a diákoknak!



Készítsünk jelmagyarázatot!

A diákok feladata, hogy készítsenek saját jelmagyarázatot a kincsestérképhez. Próbálják meg a jelmagyarázatot a füzetbe kijelölt térképlapon elhelyezni!



Variáció 1.

Előfordulhat, hogy néhány ügyes diák jóval társai előtt végez a feladatokkal. Ebben az esetben kérjük meg őket, hogy alkossanak párokat és mutassák be egymásnak a kincsestérképüket, ezzel fejlesztve a mind pontosabb (szóbeli) leírás képességét!



Variáció 2. Tehetség gondozás

Ha van olyan diákunk, aki már járatosabb a térképhasználatban, akkor kérjük meg, hogy készítsen méretarányt a kincsestérképhez, illetve vonalas aránymértéket valamelyik felső sarokba.

Amennyiben még ezután is marad idő, újabb feladatként meg lehet mérni a tengerparttól a kincsig vezető út hosszát.



Értékelési javaslat

Akik a leírást helyesen követve készítették el a térkép-vázlatukat (bármennyire is különböző kincses szigeten barangoltak), azoknak az órai munkáját érdemes értékelni.



Közös értékelés

Az órát közös értékeléssel zárjuk!



Otthoni feladat

Készítsd el a füzetedbe/külön lapra a saját útvonaltervedet a hozzá tartozó útleírással a házadtól az iskoláig!

Felhasznált és ajánlott irodalom

- Útvonalrajz: <http://geogo.elte.hu/segedanyagok/szakmodszertani-felkeszueles-segedanyagai/foldrajzi-fogalomtar/9-terkepi-ismeretek-tajekozodas>
- Hol élek? https://www.tankonyvkatalogus.hu/pdf/AP-020912_betekinto.pdf
- Tájékozódási feladatok online térben: http://real.mtak.hu/125605/1/2021_1_ART_009_Marodi.pdf
- Kisiskolások térbeli tájékozódó képességeinek fejlesztési lehetőségei: <https://dea.lib.unideb.hu/dea/bitstream/handle/2437/91156/ertekezes.pdf?sequence=4&isAllowed=y>
- Szófelhő készítése: <https://wordart.com/>